

Sözcükte Anlam — Deneme

KPSS AI Coach · 20.09.2026 · 10 soru

Bir yazıda düşünceyi daha canlı kılmak için ikili söz öbeklerinden yararlanılabilir. “Çocuklar kırık dökük oyuncakları onardı.” cümlesinde bu yapı, oyuncakların durumunu birlikte anlatır. “Konuyu uzun uzun anlattı.” cümlesinde ise aynı tür yapı, anlatma eyleminin biçimini belirtir. Bu örnekler, ikili yapıların cümlede farklı görevlerle kullanılabileceğini gösterir.

1. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) İki sözcüğün yan yana gelmesiyle kalıplaşmış söz öbekleri oluşabilir.
- B) İkili söz öbekleri, cümlede anlatımı destekleyen bir işlev üstlenebilir.
- C) Bu tür yapılar, varlıkların durumunu belirtmek için kullanılabilir.
- D) Bu tür yapılar, eylemin nasıl gerçekleştiğini belirtmek için kullanılabilir.
- E) İkili söz öbekleri, kullanıldıkları her cümlede aynı görevi üstlenir.

Anlamca birbirine yaklaşan sözcükler, özellikle anlatımın akışını bozmadan değişiklik yapmayı sağlar. “Yazar, düşüncesini açıkça belirtti.” cümlesindeki “belirtti” yerine bazı bağlamlarda “açıkladı” sözcüğü getirilebilir. Ancak bu iki sözcük, her kullanımda bütünüyle aynı anlamı vermeyebilir. Bu nedenle sözcükler arasındaki anlam yakınlığı, tam bir özdeşlik olarak değerlendirilmemelidir.

2. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisi söylenebilir?

- A) Anlamca yakın sözcükler, bazı cümlelerde birbirinin yerine kullanılabilir.
- B) Anlamca yakın sözcükler, bütün bağlamlarda aynı anlamı taşır.
- C) Birbirinin yerine kullanılabilen sözcükler mutlaka zıt anlamlıdır.
- D) Anlam yakınlığı, sözcüklerin yazılışlarının aynı olmasını gerektirir.
- E) Bir sözcüğün başka sözcük yerine kullanılabilmesi her durumda zorunludur.

I. Bu eleştiri, genç yazarın önünü “açtı”. II. Üçgenin iç açıları toplamı “180 derece”dir. III. “Yanıt” sözcüğü, “cevap” sözcüğüyle aynı anlamdadır. IV. Bahçedeki “gül” her sabah yeniden açıyordu. V. Eski evin duvarı “taş”tan yapılmıştı.

3. Numaralanmış cümlelerin hangisinde tırnak içinde verilen sözcük mecaz anlamda kullanılmıştır?

- A) I.
- B) II.
- C) III.
- D) IV.
- E) V.

Bir sözcük, kimi zaman günlük kullanımındaki anlamdan ayrılarak başka bir kavramı karşılar. Örneğin bir yazar, yaşadığı düş kırıklığını anlatırken “içimdeki ışık söndü” diyebilir. Buradaki “ışık” sözcüğü, fiziksel bir aydınlığı değil, umut duygusunu düşündürür. Bu tür kullanımlarda sözcüğün anlamı, benzetme veya ilgi yoluyla genişler.

4. Bu parçaya göre “ışık” sözcüğünün kazandığı anlam aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mecaz anlam
- B) Terim anlam
- C) Somut anlam
- D) Sesteş anlam
- E) Zıt anlam

5. “Ak” ve “kara” sözcüklerinin aynı cümlede birbirinin karşıtı olarak kullanılması, bu sözcükler arasında hangi anlam ilişkisinin bulunduğu kesin olarak gösterir?

- A) Zıt anlamlılık
- B) Eş anlamlılık
- C) Yakın anlamlılık
- D) Sesteşlik
- E) Terim anlamlılık

I. “Gül” sözcüğü, bu cümlede yazılışları aynı fakat anlamları farklı iki kullanım taşımaktadır. II. “Sevinç” ve “mutluluk” sözcükleri aynı anlamı karşılamaktadır. III. “Ağır” ve “hafif” sözcükleri anlam bakımından birbirinin tersidir. IV. “Kalp” sözcüğü, biyoloji alanında özel bir kavramı karşılamaktadır. V. “Yol” sözcüğü, bir şiiirde umut anlamını düşündürecek biçimde kullanılmıştır.

6. Numaralanmış cümlelerin hangisinde sesteş sözcüklerden söz edilmiştir?

- A) I.
- B) II.
- C) III.
- D) IV.
- E) V.

Bir sözcüğün anlamını belirlerken yalnızca sözlükteki ilk karşılığına bakmak yeterli değildir. Sözcüğün hangi cümlede, hangi amaçla ve hangi kavramı karşılamak üzere kullanıldığı da incelenmelidir. ---- Böylece sözcüğün gerçek, mecaz ya da alanla sınırlı kullanımı birbirinden ayrılabilir.

7. Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Çünkü her sözcük, kullanıldığı bütün cümlelerde aynı anlamı taşır.
- B) Bu nedenle bağlam, sözcüğün kazandığı anlamı belirlemede temel bir ölçüttür.
- C) Bunun sonucunda yazılışları aynı sözcükler her zaman eş anlamlı olur.
- D) Bu bakımdan özel alanlarda kullanılan bütün sözcükler somut kabul edilir.
- E) Nitekim birbirinin tersini anlatan sözcükler her cümlede aynı görevde bulunur.

Bir sözcüğün duyularla algılanabilen bir varlığı göstermesi, onun anlam bakımından somut olduğunu düşündürür. “Taş”, “ses” ve “koku” gibi sözcükler bu yönüyle günlük yaşamda doğrudan deneyimlenebilir. Buna karşılık özlem, adalet ve kaygı gibi kavramlar herhangi bir duyu organıyla doğrudan algılanamaz. Bu ayırım, sözcüklerin karşıladığı varlık veya kavramın niteliğine dayanır.

8. Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Duyularla algılanabilen kavramların tamamı terim anlamlıdır.
- B) Somut anlam, duyular aracılığıyla algılanabilen varlıkları kapsar.
- C) Soyut kavramların tümü günlük yaşamdan bağımsızdır.
- D) Bir sözcüğün somut olması onun her zaman mecaz kullanılmasını sağlar.
- E) Duyularla algılanamayan bütün sözcükler birbirinin zıddıdır.

İkilemeler, anlatımı güçlendirmek amacıyla iki sözcüğün yan yana getirilmesiyle kurulur. “Yavaş yavaş” ifadesinde aynı sözcüğün tekrarı, eylemin gerçekleşme biçimini belirginleştirir. “Eski püskü” sözünde ise anlam bakımından ilişkili iki sözcük birlikte kullanılmıştır. Bu yapıların kalıplaşması, onları sıradan bir sözcük dizisinden ayırır.

9. Bu parçadan aşağıdakilerden hangisi çıkarılabilir?

- A) İkilemeler yalnızca aynı sözcüğün tekrarıyla kurulur.
- B) İkilemeler iki sözcüğün kalıplaşmış biçimde bir araya gelmesiyle oluşur.
- C) İkilemelerin tamamı bir bilim alanına özgü kavramları karşılar.
- D) İkilemelerde kullanılan sözcükler mutlaka birbirinin karşıtıdır.
- E) İkilemeler yalnızca şiirlerde anlatımı güçlendirmek için kullanılır.

10. “Türkçe sözlük çalışmasında bir kelime, kullanıldığı bağlamda ilk çağrışımını geride bırakıp başka bir kavrama kapı aralayabilir.” cümlesinde anlatılmak istenen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bir sözcük, bağlama göre temel anlamından ayrılarak yeni bir anlam kazanabilir.
- B) Bir sözcük, bağlam değişse bile temel anlamını kesinlikle korur.
- C) Bir sözcüğün yeni anlamı, benzetme veya ilgi kurulmaksızın oluşur.
- D) Bir sözcük, temel anlamından uzaklaşmadan yalnızca yazılışını değiştirir.
- E) Bir sözcüğün anlamı, cümledeki kullanımından bağımsız olarak belirlenir.

Cevap Anahtarı

1. E

2. A

3. A

4. A

5. A

6. A

7. B

8. B

9. B

10. A

Çözümler

- 1.** Parçada ikili yapıların bir cümlede varlığın durumunu, başka bir cümlede eylemin biçimini belirttiği gösterilmiştir. Bu nedenle her cümlede aynı görevi üstlendikleri söylenemez; E parçanın açıkça karşı çıktığı genellemedir.
- 2.** Parça, “belirtti” ve “açıkladı” sözcüklerinin bazı bağlamlarda birbirinin yerine kullanılabildiğini; ancak her durumda aynı anlamı vermediğini söyler. Bu nedenle A doğrudur; B, parçadaki sınırlamayı yok saymaktadır.
- 3.** I. cümlede “açtı” sözcüğü, fiziksel bir açma eylemini değil, ilerleme olanağı sağlama anlamını karşılamaktadır. Bu kullanım temel anlamdan uzaklaştığı için mecazdır. II. cümledeki ifade terim anlamlıdır; III. cümlede eş anlamlılık, IV. cümlede sesteşlik, V. cümlede ise somutluk vardır.
- 4.** Sözcük, gerçek aydınlık anlamından uzaklaşıp umut kavramını karşılamıştır. Bu nedenle benzetme veya ilgi yoluyla oluşan yeni kullanım söz konusudur; terim, sesteş ve zıt anlam ilişkileri burada açıklayıcı değildir.
- 5.** Cümlede iki sözcüğün anlam bakımından birbirinin karşıtı olduğu açıkça belirtilmiştir. Birbirinin tam tersini ifade eden sözcükler zıt anlamlıdır; yakın anlamlılık veya sesteşlik bu ilişkiyi karşılamaz.
- 6.** I. cümlede yazılışları aynı olduğu hâlde anlamları farklı kullanımlardan söz edilmiştir. Bu özellik sesteş sözcükleri tanımlar; diğer cümleler eş, zıt, terim ve mecaz anlam ilişkilerini göstermektedir.
- 7.** Önceki cümleler sözcüğün anlamının kullanım bağlamıyla belirlenmesi gerektiğini anlatmaktadır. B seçeneği bu düşünceyi özetleyip sonraki ayrımlara bağlar; diğerleri önceki yargıyla çelişir veya ilgisiz genellemeler içerir.
- 8.** Parçada somut anlamın ölçütü olarak beş duyu organıyla algılanabilme gösterilmiştir. A, C, D ve E seçenekleri parçadaki sınırlı açıklamayı aşan veya anlam ilişkilerini karıştıran yargılardır.
- 9.** Parça, ikilemelerin iki sözcüğün yan yana ve kalıplaşmış biçimde kullanılmasına dayandığını belirtmektedir. A, D ve E kapsamı daraltır; C ise ikilemeleri terim anlamla karıştırır.
- 10.** Cümlede, kelimenin kullanım bağlamına bağlı olarak başlangıçtaki anlamından uzaklaşıp yeni bir anlam edinebileceği belirtilmektedir. Bu nedenle A seçeneği anlamı doğru karşılar; B, D ve E bu değişimi reddeder, C ise yeni anlamın oluşumundaki ilgiyi veya benzetmeyi dışlar.